

Kaisa Juuso ps ym.

Kirjallinen kysymys Suomen rahoitusasemasta Schengen-ulkorajavalvonnassa

Eduskunnan puhemiehelle

EU suosittelee Suomea lisäämään rajavalvontahenkilöstön määrää ja parantamaan itärajan teknistä valvontaa. Suositukset perustuvat EU-komission 15. huhtikuuta 2019 julkaistuun raporttiin, joka laadittiin Suomen itärajan — joka on myös EU:n ulkoraja — valvontaan kohdistuneen arvioinnin perusteella. Raportissa itärajan maarajojen valvonnasta vastaavan henkilöstön määrä ja valvontatekniikka arvioitiin riittämättömäksi.

Suomen itäinen maaraja on pituudeltaan 1 340 km. Rajavartiolaitokselle aiheutui vuonna 2018 itärajan rajavalvonnasta yhteensä noin 150 milj. euron kustannukset. Summa muodostuu rajojen valvonnasta (maastorajan valvonta) noin 70 milj. euroa, rajatarkastuksista noin 70 milj. euroa ja molempiin liittyvästä rikostorjunnasta noin 10 milj. euroa. Rajavartiolaitos saa vuosittain keskimäärin 3—5 milj. euroa ulkorajavalvontaan kohdistettua EU-rahoitusta. Ulkorajavalvontaa suoritetaan myös merialueella. Rahoituksen vuosittainen vaihteluväli on suuri hankkeiden maksuikataulujen vaihtelun vuoksi. Tämä rahoitus ei ole varsinaista korvausta, vaan EU:n antamaa tukea erilaisiin hankintoihin ja hankkeisiin.

Frontex on vuonna 2004 perustettu Euroopan raja- ja merivartiovirasto, jonka tehtävänä on auttaa EU:n jäsenvaltioita ja Schengen-yhteistyöhön osallistuvia maita suojelemaan ulkorajoja EU:n vapaan liikkuvuuden alueella. Frontex on EU:n virasto, ja sitä rahoitetaan EU:n talousarviosta sekä Schengen-yhteistyöhön osallistuvien maiden rahoitusosuuksista. Frontex voi lähettää raja- ja merivartijoita sekä kalustoa avuksi jäsenvaltioihin, joilla on haasteita EU:n ulkorajoilla. Näitä operaatioita toteutetaan Euroopan meri- ja maarajoilla sekä kansainvälisillä lentoasemilla. Tällä hetkellä Frontex turvautuu operaatioissa pääasiassa EU:n jäsenvaltioiden ja Schengenin rajasäännöstöön osallistuvien maiden erikoistuneisiin toimihenkilöihin. Frontex pystyy myös hyödyntämään enintään 1 500 toimihenkilön reserviä. Tämän toimihenkilöreservin EU on suunnitellut kasvattavansa lähivuosina määrältään moninkertaiseksi, mikä lisää jäsenvaltioiden kustannuksia.

Vuonna 2019 Frontexin budjetti oli noin 333 milj. euroa, josta noin 310 milj. euroa katetaan EU:n yhteisestä budjetista ja 23 milj. euroa on unioniin kuulumattomien Schengen-assosiaatiomaiden maksuja. Frontexin toiminnan kokonaiskustannukset ovat kokonaisuudessaan kasvussa. Vuoden 2018 maksuosuuksiin perustuvalla suuntaa-antavalla laskelmalla Suomi osallistuu Frontexin rahoittamiseen vuonna 2019 noin 4,65 milj. euron osuudella osana EU-budjettia.

Kirjallinen kysymys KK 303/2019 vp

Tämä lisäksi Suomi osallistuu Frontexin toimintaan osin myös suoraan omalla kustannuksellaan. Tämä johtuu osallistumisen korvaussäännöistä. Raskaan kaluston käytöstä Frontex maksaa Rajavartiolaitokselle korvauksen niiden todellisten kulujen mukaan. Henkilöstön kiinteitä palkkoja Frontex ei sen sijaan korvaa. Rajavartiolaitos kohdentaa vuosittain Frontex-operaatioihin noin 20—30 henkilötyövuoden työn. Rajavartiolaitoksen kuluiksi Frontex-toiminnasta jäävät vuositasolla henkilöstön palkkamenot eli nykyään noin 1,2—1,8 milj. euroa vuodessa. Tämä voidaan laskea Suomen tueksi Frontexille. Tämä Frontex-osallistumisvelvoite on voimakkaassa kasvussa.

Valtioneuvoston U-kirjelmässä U 81/2018 vp valtioneuvosto katsoo, että resurssien jakoa koskevilla kriteereillä on selkeästi huomioitava jäsenvaltion vastuulla olevan yhteisen ulkorajan pituus ja siinä tulee painottaa potentiaalisia uhkatekijöitä ja varautumista. Kirjelmässään valtioneuvosto pitää tärkeänä sitä, että jäsenvaltioille EU:n yhteisestä ulkorajavalvonnasta aiheutuvaa rasitetta tuetaan eurooppalaisella rahoituksella mahdollisimman kattavasti, koska EU:n pisimmän maaulkorajan valvonta EU:n säännösten mukaisesti asettaa Suomen rajaturvallisuusjärjestelmälle erityisiä haasteita.

Lukujen valossa tämä valtioneuvoston asettama tavoite ei ole toteutunut.

Suomi on EU:n budjetin rahoituksessa nettomaksaja omalla maksuosuudellaan. Lisäksi Suomi 1 340 km pitkän EU:n ulkorajan vartijana maksaa itärajan valvonnasta 150 miljoonaa euroa vuodessa. Tämän lisäksi Suomi maksaa EU:lle Frontex-maksuosuutensa, joka Frontex-velvoitteiden kanssa yhteenlaskettuna on selvästi suurempi kuin Suomen vuodessa saamat hankekorvaukset itärajan valvonnasta. Näin ollen näyttää siltä, että Suomi maksaa yksin 1 340 km:n mittaisen itärajan ja samalla EU:n ulkorajan rajavalvonnan kustannukset.

Suomen rajavartiolaitoksen kulut ovat lähiaikoina edelleen kasvamassa. Kesäkuussa 2018 tekemänsä tarkastuksen perusteella EU suosittaa Suomea lisäämään rajavalvontahenkilöstön määrää ja parantamaan itärajan teknistä valvontaa. Rajavartiolaitoksen esikunnan antaman tiedon mukaan Suomen Frontex-osallistumisvelvoite on myös voimakkaassa kasvussa.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Millä tavalla hallitus varmistaa, että Suomen itärajan — joka on myös EU:n ulkoraja — valvonnan kustannukset jakaantuvat oikeudenmukaisesti Schengen-valtioiden välillä?

Kirjallinen kysymys KK 303/2019 vp

Helsingissä 7.11.2019

Kaisa Juuso ps
Minna Reijonen ps
Mari Rantanen ps
Lulu Ranne ps
Mauri Peltokangas ps
Veijo Niemi ps
Sami Savio ps
Arja Juvonen ps
Toimi Kankaanniemi ps
Ari Koponen ps
Jari Koskela ps
Jouni Kotiaho ps
Sheikki Laakso ps
Rami Lehto ps
Mikko Lundén ps
Leena Meri ps
Juha Mäenpää ps
Jani Mäkelä ps
Riikka Slunga-Poutsalo ps
Ritva Elomaa ps